

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Подсохи Анни Сергіївни
«Механізми та біржовий інструментарій ефективного функціонування
ринку зерна» на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

Актуальність теми дослідження

Зростання національної економічної системи в цілому та, зокрема, її агропродовольчого сегмента, значною мірою залежить від ефективного розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції. Біржі обслуговують потреби товарних ринків, забезпечуючи прозоре ціноутворення і віддзеркалюючи усі соціально-економічні процеси, що відбуваються у суспільстві. Втім, біржовий ринок у нашій країні не зайняв відповідного місця, як того вимагає ринкова економіка, що потребує переосмислення його ролі і призначення. Це пояснюється як відсутністю необхідних організаційно-економічних умов для його ефективного функціонування, так і відношенням до біржової торгівлі потенційних її учасників, насамперед виробників зерна, продавців матеріально-технічних ресурсів, трейдерів. Ключовою метою ефективної біржової діяльності є забезпечення зацікавлених осіб дієвим механізмом та інструментарієм здійснення і виконання відповідних операцій, а також підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора.

Усе вищевикладене зумовлює необхідність розробки теоретико-методичних та практичних підходів щодо удосконалення механізмів ефективного функціонування товарного біржового ринку в Україні. Саме на вирішення цих проблем спрямована дисертаційна робота Подсохи Анни Сергіївни, яка є актуальною і своєчасною.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Харківського національного технічного університету сільського

господарства імені Петра Василенка за темою «Механізми підвищення конкурентоспроможності, розвитку економічного та виробничо-технологічного потенціалу суб'єктів агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0116U003477, 2016-2020 рр.). При виконанні цієї теми автором здійснені аналітичні дослідження та опрацьовані рекомендації щодо функціонування біржового інструментарію функціонування та розвитку вітчизняного ринку зерна.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Оцінюючи представлене дослідження, потрібно зазначити, що теоретичні та методологічні положення щодо функціонування біржового інструментарію функціонування та розвитку вітчизняного ринку зерна є достатньо аргументовані. Це підтверджується кількістю опрацьованих інформаційних джерел, використанням чисельних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, застосуванням традиційних та новітніх методів сучасного економічного дослідження. Автором використано значний масив емпіричних даних, опрацювання та узагальнення яких дає підстави визнати достовірність отриманих результатів і переконливість аргументів дисертанта.

Дисертація містить як власні аналітичні напрацювання автора, отримані в процесі глибокої наукової дискусії, так і його слушні пропозиції, які достатньою мірою аргументовано і представлено у зручному для використання форматі. Досягненню поставленої мети сприяв обґрунтований вибір об'єкта і предмета дослідження, належна апробація результатів дослідження на науково-практичних форумах та опублікування, передусім у вітчизняних наукових фахових виданнях. Робота відрізняється логічною послідовністю викладеного матеріалу. Сформульовані у дисертації основні наукові положення, висновки та пропозиції є обґрунтованими, логічними та достовірними. Вони отримані в процесі методично проведеного дослідження і належать особисто автору. Зміст дисертації свідчить про досягнення дисертантом поставленої мети і виконання висунутих завдань дослідження.

Основні результати дисертаційного дослідження повною мірою відображено у наукових публікаціях автора, апробовано на міжнародних,

всеукраїнських та інших науково-практичних конференціях. Впровадження результатів дослідження на практиці та у навчальний процес підтверджено документально. Наукові положення, висновки і рекомендації висвітлено належним чином у 10 одноосібних публікаціях, серед яких 5 статей у наукових фахових виданнях та одна стаття у зарубіжному виданні. Загальний обсяг публікацій – 3,4 умовн. друк. арк., з яких належать особисто автору – 3,2 умовн. друк. арк.

З праць, виконаних у співавторстві, використано лише наукові положення, які належать особисто автору.

Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації та повнота викладу та повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Подсохи А.С. полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень щодо формування, функціонування та розвитку організаційно-економічного механізму ефективного функціонування товарного біржового ринку зерна і розробці прикладних рекомендацій щодо його удосконалення.

На нашу думку, особливої уваги заслуговують такі результати дослідження:

– вперше обґрунтовано концептуальні засади формування та розвитку організаційно-економічного механізму ефективного функціонування товарного біржового ринку зерна, які передбачають застосування комплексу заходів по реалізації моделі організованого і регульованого зернового ринку з розвиненим механізмом адміністративного, правового та економічного регулювання;

– удосконалено визначення поняття «торгова стратегія», яке пропонується розглядати як узагальнюючу модель дій, необхідних для досягнення поставлених довгострокових цілей, що застосовується в певних ринкових обставинах шляхом координації і розподілу ресурсів, інструментів аналізу і правил і має в собі задалегідь формалізований алгоритм дій на ринку, результат якого визначено для будь-якого сценарію розвитку подій;

– удосконалено методичний підхід до управління ціновими ризиками, що передбачають запобігання можливості виникнення цінових ризиків; пристосування до можливості виникнення цінового ризику та оптимізацію або зниження ступеня негативного впливу цінового ризику;

– удосконалено механізм ефективного функціонування товарного біржового ринку шляхом запровадження в Україні опціонної торгівлі на сільськогосподарські товари, який має здатність підбирати відповідну торгову стратегію для певної мети в певний час, як вибір правильного «інструменту» для вирішення конкретного завдання учасника біржового ринку, де привабливість опціонів полягає в їх універсальності і вони можуть використовуватися для захисту від зниження або зростання цін для досягнення короткострокових або довгострокових цілей;

– удосконалено теоретико-методичні засади формування організаційно-економічної моделі ефективного функціонування товарного біржового ринку України, що спрямована на ефективне регулювання оптового ринку сільськогосподарської продукції, в цілому, і створення системи саморегулювання такого ринку, що забезпечить активізацію обороту продукції і грошових коштів на біржових торгах, ліквідацію економічних умов існування тіньового ринку, сприятиме необхідному підвищенню ефективності виробництва і реалізації продукції та інші положення.

Висновки та рекомендації автора носять слушний характер, адже сприяють поглибленню та накопиченню наукових знань щодо можливостей вирішення гострої, але поки що недостатньо вивченої вітчизняними науковцями проблеми.

Практична цінність проведеного дослідження полягає в тому, що його результати є науковим обґрунтуванням можливостей розвитку функціонування товарного біржового ринку в Україні. Слід акцентувати увагу, що основні положення та пропозиції автора доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які можуть бути використаними в удосконаленні функціонування товарного біржового ринку зерна органами державного управління агропромисловим розвитком, аграрними підприємствами, торговельними підприємствами та у процесі підготовки фахівців, про що свідчать довідки від Департаменту

агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 01-02-05/965 від 29.08.2019 р.), ТОВ «Відродження» Харківського району Харківської області (довідка № 087 від 17.08.2019 р.), ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Зміївського району Харківської області (довідка № 211 від 12.08.2019 р.) та від Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (довідка № 05-415 від 29.08.2019 р.).

Усі основні результати представленого дисертаційного дослідження, що складають його наукову новизну і мають практичне значення, належним чином висвітлено в оригінальних наукових публікаціях автора. Загальні висновки проведеного дослідження оприлюднено та апробовано. Текст автореферату відповідає тексту дисертації.

Враховуючи вищевикладене, виконане Подсохою А.С. наукове дослідження можна повною мірою розглядати як таке, що забезпечує вагомий внесок у розвиток науки, зокрема економіки та управління національним господарством.

Дискусійні положення та зауваження

Вважаючи, що автор дисертації досягнув мети свого дослідження і виконав поставлені перед дослідженням завдання, а також при загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи, все ж таки, необхідно вказати на окремі дискусійні положення та зауваження щодо її змісту та оформлення. Серед них найсуттєвішими є:

1. В підрозділі 1.1 дисертації слід було б приділити більше уваги питанням функціонування біржових інструментів саме на ринку зерна, адже зроблені автором узагальнення носять надто універсальний та загальноприйнятий характер.

2. Виділені автором на рис. 1.5 (С. 50 дисертації) фактори ціноутворення не повною мірою враховують специфіку біржового товарного ринку в частині врахування дії ситуаційних чинників.

3. При виконанні аналітичних розрахунків в підрозділах 2.1 та 2.2 автору слід було б виявити ступінь залучення вітчизняних товаровиробників

до участі в розподілі економічних результатів, які отримуються за рахунок залучення біржових інструментів управління продажами продукції та її експорту.

4. Пропозиції автора, які стосуються інституціонального регулювання біржової діяльності (підрозділ 3.1), були б більш обґрунтованими в разі доповнення їх результатами кількісних методів розрахунку та визначення параметрів економічних інтересів задіяних в даному процесі стейкхолдерів.

5. Потребують уточнення авторські пропозиції щодо здійснення державних закупівель зерна з використанням біржових інструментів з огляду на зміни в їх нормативному регулюванні, які відбулися протягом останнього року.

Проте зазначені зауваження не впливають в цілому за обсягом одержаних результатів на позитивну оцінку проведеного дослідження, вони здебільшого стимулюють автора дисертації до наукової дискусії підчас її захисту.

Відповідність дисертації вимогам Міністерства освіти та науки України

Дисертація Подсохи Анни Сергіївни виконана на актуальну тему, є завершеним, оригінальним і самостійно виконаним дослідженням. Наукові положення, висновки і рекомендації, що містяться в дисертації, відзначаються новизною, достовірністю і достатньо обґрунтовані. У сукупності вони вирішують конкретне наукове завдання щодо обґрунтування теоретикометодичних положень та поглиблення організаційно-економічних механізмів ефективного функціонування товарного біржового ринку зерна в Україні, що є вагомим внеском у розвиток економічної науки.

Дисертаційну роботу виконано на належному науково-теоретичному і методичному рівні, текст викладено у логічній послідовності, висновки і пропозиції належним чином обґрунтовано. Зміст дисертації адекватно розкриває обрану тему дослідження і свідчить про досягнення поставленої мети. Структура дисертаційної роботи узгоджується з її назвою, метою і завданням дослідження. Все це дає підстави для її позитивної оцінки. Виходячи з цього, можна стверджувати, що подана до захисту дисертація

повністю відповідає вимогам гіп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами).

Загальний висновок

Враховуючи, що подану дисертацію на тему: «Механізми та біржовий інструментарій ефективного функціонування ринку зерна» виконано на належному науково-теоретичному рівні у відповідності з вимогами Міністерства освіти та науки України, вважаємо, що її автор – Подсоха Анна Сергіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

член-кореспондент НААН України,

завідувач кафедри економіки та міжнародних

економічних відносин

Полтавської державної аграрної академії

П.М. Макаренко

